

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

**Zápis ze 7. schůzky pracovní skupiny NMS
„Populační a školské průzkumy o postojích k užívání drog“
v Praze dne 27.4. 2006**

Přítomni: Mgr. Jana Brožová (ÚZIS ČR), PhDr. Ladislav Csémy (PCP), PhDr. Petr Sadílek (LIC), Doc. PhDr. Michal Miovský (Centrum Adiktologie), MUDr. Viktor Mravčík (NMS), Mgr. Pavla Lejčková (NMS)

Nepřítomni: Ing. Adéla Seidlová (CVVM), Doc. PhDr. Marek Blatný (PSÚ AV ČR)

Program:

Vývoj v oblasti realizovaných celopopulačních a školských průzkumů sledujících rozsah užívání drog a postoje a názory na užívání drog

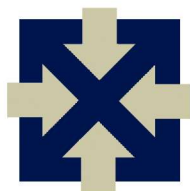
- **Celopopulační studie o zdravotním stavu a životním stylu obyvatel České republiky v roce 2004 (ÚZIS)**
  - výběrové šetření zaměřené na užívání návykových látek (tabáku, alkoholu a nelegálních drog) v kontextu zdravotního stavu populace
  - v současné době probíhá podrobnější analýza výsledků, do června 2006 bude připravena k tisku publikace shrnující výsledky; publikace bude k dispozici v září 2006
  - krajské srovnání – výběrový soubor pokrývá všechny regiony ČR, pro krajské srovnání je však malé zastoupení respondentů
  - další pokračování studie: další vlna studie byla původně plánována na rok 2007 – v tuto chvíli je však nejisté financování; pokud by byla studie financována v rámci dotačního řízení RVKPP jako v případě studie v roce 2004, lze uvažovat o možnosti realizace studie v roce 2008

- **Výběrové šetření o zdravotním stavu obyvatel ČR (HIS)**
  - výběrové šetření zaměřené na zdraví obyvatel starších 15 let, realizováno pravidelně každé tři roky od roku 1993, naposledy v roce 2002
  - v roce 2005 nebyla studie realizována (z důvodu snahy o harmonizaci studie s jednotným evropským šetřením)
  - další vlna studie proběhne v roce 2007
  - v letech 2005, 2006 – překlad dotazníku, v říjnu 2006 bude pilotní test nového dotazníku
  - pro příští vlnu studie je připravována nová verze dotazníku, otázky týkající se nelegálních drog budou pokrývat pouze prevalenci v posledních 12 měsících (posledním roce) u látek: konopné látky, extáze, amfetaminy, kokain, heroin a LSD
  - po pretestu se ÚZIS ČR pokusí prosadit u Eurostatu také zařazení otázek týkajících se celoživotní prevalence a prevalence v posledních 30 dnech

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

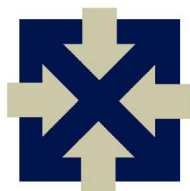
- **Projekt GENACIS**
  - jednorázový projekt Gender, Alcohol and Culture International Study byl realizován v roce 2002, nebude se v budoucnu opakovat
  - výsledky publikovány v závěrečné mezinárodní zprávě (jeden výtisk bude k dispozici v knihovně NMS)

- **Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD)**
  - projekt je zaměřen na užívání alkoholu a nelegálních drog mezi 16letými studenty středních škol, v ČR rozšířen také o 18leté studenty a NASUD (Národní studii o užívání drog), celkem v rámci studie bylo dotázáno více než 15 000 studentů, naposledy realizován v roce 2003
  - publikace s podrobnými výsledky studie je připravena k tisku; publikace bude k dispozici v červenci 2006
  - ze strany středních škol, které se do studie zapojily, byl projevem zájem o výsledky – náklad publikace byl z tohoto důvodu navýšen o 300 ks; seznam škol zapojených do studie bude předán NMS, které zajistí distribuci publikace do škol

  - další vlna studie plánována na rok 2007 – probíhají přípravy na realizaci
  - na mezinárodní úrovni probíhá diskuze o jednotné databázi, která by sloužila pro zájemce o data a další analýzy; v současnosti se diskutuje o pravidlech používání databáze
  - připravuje se nový dotazník – zkrácená verze, přeformulování otázek a kategorií odpovědí, doplnění otázek v oblasti výskytu nových trendů (např. užívání extáze)
  - financování studie v roce 2007 – předpokládá se financování opět prostřednictvím zadání veřejné zakázky Úřadem vlády ČR (bylo tak v roce 1999 a 2003)
  - diskutován rozsah souboru: pro mezinárodní srovnání je dostatečně reprezentativní národní soubor s cca 3000-3500 respondenty; tato data však nejsou vhodná pro krajská srovnání
  - vzhledem k potřebě dat na krajské úrovni bude soubor rozšířen o další studenty
  - v roce 2007 budou dotazováni pouze 15-16letí studenti (roč. narození 1991), nikoliv znovu 17-18letí studenti; jeden dotazník pro všechny

- **Studie HBSC**
  - mezinárodní studie Health Behaviour in School-Aged Children, pravidelně se opakuje každé 4 roky, v ČR poprvé realizována v roce 1994 (Národní centrum podpory zdraví), naposledy v roce 2002 (Psychiatrické centrum Praha)
  - studie je zaměřená na psychické a somatické zdraví dětí ve věku 11, 13 a 15 let (tj. žáky 5., 7. a 9. tříd ZŠ)
  - další vlna studie proběhne v roce 2006: sběr dat je plánován na květen
  - sběr dat (nikoliv analýzu a publikaci výsledků) financuje Ministerstvo zdravotnictví ČR; pro potřeby MZ bylo ke studii HBSC připojeno i antropometrické šetření mezi žáky základních škol

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

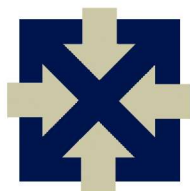
- v oblasti užívání drog (pouze mezi žáky 9. tříd ZŠ) se sledují především konopné látky, extáze, těkavé látky a psychoaktivní léky, snaha získat data také o zkušenostech s užitím pervitinu
- první výsledky studie by mohly být k dispozici počátkem roku 2007

- **Projekt SAHA (Social and Health Assessment) (PSÚ AV ČR)**
  - projekt zaměřený na rizikové faktory vývoje mládeže v městských oblastech, cílovou skupinou jsou žáci/studenti ve věku 12, 14 a 16 let (tj. 7. a 9. třídy ZŠ, 2. ročník SŠ)
  - není primárně epidemiologická studie sledující výskyt negativních jevů, ale výzkum zaměřený na psychologicko-psychiatrické souvislosti dětské vývojové psychopatologie; je však možné studii pro epidemiologické účely využívat
  - nové informace týkající se vývoje projektu a předpokládaného pokračování studie v budoucnosti nejsou k dispozici

- **Epidemiologie psychiatrických poruch v populaci (PCP)**
  - nový projekt Psychiatrického centra Praha, na období 2005-2007
  - sběr dat v Praze, Brně a Ostravě proběhl v roce 2005; další sběr dat možná v roce 2006
  - založené na standardizované metodě – MINI (francouzský dotazník)
  - zahrnuje poruchy vyvolané tabákem, alkoholem a drogami; zaměření na odhad psychiatrických poruch v populaci (úzkostné poruchy, deprese apod.)
  - zaměřené na dospělou populaci
  - první výsledky by mohly být k dispozici v září 2006

- **Srovnávací výzkum Praha – Brémy**
  - zahájen v roce 2005
  - na základě německé metodiky – kombinuje ESPAD a HBSC
  - průzkum v 8. třídách ZŠ, sběr dat proběhl v roce 2005, vzorek cca 600 dětí v Praze
  - zahrnuje otázky na kouření, pití alkoholu a zkušenost s nelegálními drogami, ale také postoje a funkce drog, očekávání

- **Reprezentativní šetření Lékařského informačního centra**
  - LIC každoročně již od roku 1995 realizuje reprezentativní průzkum v obecné populaci (cca 1600-1700 respondentů, reprezentativní z hlediska věku, pohlaví, regionu)
  - probíhá v říjnu/listopadu, je možné zařadit další otázky
  - studie mezi lékaři: možnost zaměřit se pouze na specifickou část lékařů
  - průzkum v roce 2005: zahrnutý také otázky na uživatele opiátů v kartotéce lékařů – na základě výsledků se připravuje prevalenční odhad uživatelů opiátů (uživatelů Subutexu)

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

- **Projekt evaluace komunitního primárně preventivního programu – Prevcentrum** (Centrum Adiktologie)
  - srovnávání tříd zapojených do preventivního programu Prevcentra (Praha 6) a tříd zapojených pouze do Minimálního preventivního programu – experimentální a kontrolní skupina; hodnocení efektivity preventivního programu
  - studie běží od roku 2003 – výchozí test mezi žáky 5. tříd, retest v 7. třídě; plánován druhý retest v 9. třídě
  - používán dotazník ESPAD + znalostní dotazník
  - není identifikace jednotlivců, ale školních tříd
  - doplněné o kvalitativní studii – ohniskové skupiny s dětmi a rozhovory se školními metodiky prevence, aby byly k dispozici informace o fluktuaci žáků ve třídách, školním prostředí apod.
  - v současnosti probíhá analýza prvního retestu – první výstupy se budou týkat užívání alkoholu, další výstupy budou zaměřené na užívání drog
  - výsledky budou k dispozici pro Výroční zprávu o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2005 – speciální kapitolu Užívání drog mezi dětmi do 15 let
  - zároveň budou projekt a jeho průběžné výsledky prezentovány na expertní schůzce Populační průzkumy Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) v červnu 2006 (po dohodě s organizátory setkání)

- **Formování negativních postojů dětí k užívání drog a látek vzbuzujících návyky**
  - intervenční výzkum realizovaný v letech 1999 – 2001 v rámci Programu podpory zdraví na Teplicku (kontrolní soubor: Prachaticko); obdobné srovnání žáků ZŠ jako v případě projektu Prevcentra
  - výsledky jsou k dispozici ve zprávě z výzkumu (bude k dispozici knihovně NMS i Centru Adiktologie)

- **Psychologický well-being, resilience a zdravotní chování českých vysokoškoláků**
  - dvouletý průzkum zaměřený na rozsah užívání návykových látek mezi studenty vysokých škol v 5 městech ČR
  - sběr dat zahájen v roce 2005, pokračuje i v průběhu roku 2006
  - zatím dotázáno cca 1200 studentů, soubor je vyvážený z hlediska typů škol (studovaných oborů)
  - studie je primárně zaměřená na duševní zdraví a well-being, přidané jsou i moduly týkající se alkoholu a nelegálních drog
  - projekt je podporovaný GA ČR
  - výsledky budou k dispozici v průběhu července-srpna 2006, publikace výsledků se předpokládá do konce roku 2006

**NÁRODNÍ
MONITOROVACÍ
STŘEDISKO
PRO DROGY
A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI**

Úřad vlády České republiky
Nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana
tel.: +420 296 153 222
fax: +420 296 153 264

Obecná témata diskuze:

- nutnost sběru dat na krajské úrovni – pro hodnocení situace v jednotlivých krajích nejsou využitelné výsledky celonárodních studií, je třeba zachovat opakování studií s krajským rozlišením i do budoucna – studie ESPAD v roce 2007 tedy bude zahrnovat i krajské srovnání
- problémem školních studií je přetíženost škol různými dotazníkovými šetřeními (např. ze strany studentů), objevuje se nechuť škol zapojovat se do výzkumů – pomoci by mohlo doporučení ze strany krajských autorit, pedagogicko-psychologických poraden apod.
- je nutné diskutovat o variantách pro zajištění pravidelného monitoringu situace v oblasti užívání návykových látek a dalších jevů mezi žáky základních a středních škol – výstupy ze studií jsou využitelné i pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR pro plánování dalších aktivit v oblasti prevence
- je nutné udržovat vzájemnou informovanost o realizovaných celopopulačních a školských průzkumech mezi členy pracovní skupiny a rozšiřovat tyto informace spolu s výsledky studií mezi odbornou i širokou veřejnost prostřednictvím zpráv z výzkumu a článků v odborných časopisech

Termín další schůzky pracovní skupiny:

Další schůzka se uskuteční v závislosti na vývoji jednotlivých průzkumů. Termín schůzky bude upřesněn v pozvánce.

Zpracovala: Pavla Lejčková
V Praze dne 28.4. 2006